

קול קורא לרעים-כאחים

ד"ר מרדכי ניסן

ימי העם יהודי בארץ ישראל נמנים כמעט 4000 שנה מאז שהגיע לכאן אברהם אבינו – המונותאיסט העברי הראשון. כאן חיו והתפללו, מלכו וניבאו, עבדו את האדמה ועסקו במסחר, והכול לאור התורה והמסורת לפי דת ישראל. למרבה הצער, צרות וחורבנות, גירושים וטלטולים רבים, הפריעו למהלך התקין והשקט של הנוכחות היהודית בארץ.

במרחבי המזרח-התיכון ובצפון אפריקה מצאו קהילות יהודיות את עצמן תחת שלטון האסלאם מן המאה השביעית. למרות שהקוראן קובע שאין לכפות על האדם לקבל את האסלאם, ידוע שבפועל יהודים רבים מאד אונסו בעודם תחת השלטון המוסלמי להצהיר אמונים לאסלאם. כך קרה בפרס, בתימן, במרוקו ובעוד ארצות מוסלמיות.

אף בארץ ישראל אונסו יהודים להתאסלם, ונכנעו לשלטון המוסלמי. מכורח הנסיבות – מסיים גבוהים, רמת בטחון רופפת, גזירות גירוש ואיננוס – הלכו ונטמעו יהודים רבים בחיק האסלאם. בתי כנסת נהרסו או הפכו למסגדים; השפות העברית והארמית נשכחו והומרו בשפה הערבית; המוצא היהודי-עברי כמעט ונמחק מן הזיכרון.

אבל רק כמעט...

הסיפורים על אנשים, משפחות וכפרים בארץ, שיסוד יהודי קדום מאפיין אותם, לא חדלו לעורר סקרנות ופליאה. שאריות של לשון עברית וארמית, מנהגים ומסורת, ממחישים שבעבר הרחוק היו אלה יהודים של ממש.

האם זו העת לשוב לחיקו של העם היהודי אחרי נתק בן מאות רבות של שנים? עכשיו, עם קום מדינת ישראל ושיבה הביתה של יהודים מקצווי עולם, אפשר ששכנים קרובים אלה יזדהו מרצונם החופשי כאחים בלב ובנפש עם בשר מברשם מימי קדם.

היהדות לא כפתה את עצמה על עמים זרים. כשלעצמם, בני העם היהודי היו נאמנים לתורת ישראל ולמצוות המסורת מכוח בחירה חופשית ומתוך רצונם שלא להתנתק משרשרת הדורות והאמונה.

במקומות נידחים ברחבי העולם יש אנשים הפותחים את סגור לבם, מעלים להכרה מלאה את זהותם ההיסטורית וצועדים מרצון חזרה ליהדותם ולעמם – עם ישראל. לגילוי מדהים כזה יש מקרים גם בארץ ישראל. אחרי דורות אין קץ של זהות כבושה ונסתרת, של אובדן כבוד-עצמי ושכחת שורש לאומי קדום, עולה עתה קול השיבה לחיקו של עם ישראל.

האם לקול הזה יהיה הד בעתיד הנראה לעין? ימים יגידו. בעקרון, הדבר תלוי בחיפוש האישי האינטימי בין אנשים לבין עצמם, בין אנשים וזיכרונם ומצפונם. אבל כאן בארץ אבות אולי סוף סוף תתגשמה התקוות – כאן יכול להתממש החיבור הגדול בין עבר ועתיד, בין רעים-כאחים שיחיו ויתחברו ביחד לפי תרבותם המקורית והעתיקה.

בחיפוש האישי האינטימי האמור, על כל פלשתינאי, כזה היודע על מקורו הישראלי, או אחר שאינו בטוח בכך, או זה היודע על מקורם הישראלי של רבים מחבריו, לשקול גם אם לא עדיפה עבורו התחברות עם העם היהודי ומדינת ישראל מול המשך שמירת הזהות הפלשתינית הנפרדת. זאת כאשר זהות נפרדת זו הביאה לו רק צרות וסבל ללא סוף וזלזול מצד "אחיו" הערבים. זאת כאשר חזרה לזהותו היהודית-ישראלית היא חזרה לעם שהעניק לעולם את האמונה באל אחד, השתייכות לעם עטור פרסי נובל בהיקף גדול בהרבה מכל בני התרבות הערבית גם יחד, והתחברות מחדש לאחים שתחת הרדיפות הקשות ביותר שמרו על אמונתם וזהותם ושהפגינו במולדת המשותפת כמה גדולות יכולותיהם בעת שהם מאמינים בצידקת דרכם.